

забезпечує всебічний розвиток особистості. Використання інтерактивних методів, таких як рольові ігри, дебати та мультимедійні технології, дозволяє студентам занурюватися в реальні мовні ситуації та практично застосовувати отримані знання.

Література:

1. Торосян О. М. Лінгвокультура як невід’ємна складова викладання іноземної мови // *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2020. № 2 (23).
2. Стеченко Т., Ушакова Л. Зміст і структура лінгвокультурологічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2016. № 2. С. 195–200.
3. Попова О. В. Педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів в процесі фахової підготовки // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2019. Вип. 4. С. 160–169.
4. Савчак І. Лінгвокультурологічний підхід до навчання іноземної мови фахівців з міжнародних відносин // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. 2016. № 4. С. 108–115.

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.31012>

Біда Олена, Орос Ільдико, Чичук Антоніна
Закарпатський угорський інституту ім. Ференца Ракоці II

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ УЧИТЕЛІВ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКАРПАТТЯ

В умовах глобалізації та включення української освіти до єдиного європейського освітнього простору та з метою збереження національної самобутності, особливо важливим є досвід Закарпаття як поліетнічного регіону, який упродовж останніх ста п’ятдесяти років перебував у складі

різних держав і зумів при цьому зберегти свою етнічну розмаїтість. Характерною рисою освітніх процесів, які мали місце в краї є не тільки толерантне ставлення до представників різних національностей, але й активне включення до вивчення мови та засвоєння їхньої культури, адже традиційним у Закарпатті є володіння мінімум двома, а частіше і трьома мовами [1, с. 362].

Історично склалося так, що Закарпаття – один із найбільших поліетнічних, самобутніх регіонів України, де проживають понад 100 етнічних спільнот. Згідно з Всеукраїнським переписом населення 2001 року, в краї проживають 1010,1 тисячі українців (80,5 відсотка), 151,5 тис. угорців (12,1 відсотка), 32,1 тис. румунів (2,6 відсотка), 14,0 тис. ромів (1,1 відсотка), 5,6 тис. словаків (0,5 відсотка), 3,5 тис. німців (0,3 відсотка), 565 євреїв, 518 поляків, 490 вірмен та ін.

Багатонаціональний склад населення Закарпаття зумовив його поліконфесійний характер. Сьогодні в області близько 40 конфесій, течій, напрямів, 1,5 тисяч релігійних організацій [8, с. 25].

Сьогодні на Закарпатті діє 51 громадське об'єднання національних спільнот та етнічних груп, у тому числі 11 - угорської, 15 - ромської (13 товариств і 2 асоціації), 4 - словацької, 4 - румунської, 2 – німецької, 2-єврейської тощо. По одному об'єднанню мають польська, вірменська, азербайджанська громади. І нещодавно було зареєстровано ще одне громадське товариство - «Еллада», яке об'єднало греків Закарпаття. В області створена унікальна мережа освітніх та культурно-мистецьких закладів, що зробило Закарпаття базовою областю у забезпеченні державної політики та соціальних гарантій представників національних меншин. В Ужгороді діє Центр культур національних меншин Закарпаття, крім того, в Мукачеві - Центр німецької культури «Паланок», в смт. Солотвино Тячівського району - Центр румунської культури і в Ужгороді - Центр ромської культури «Романі Яг». Із 359 зареєстрованих друкованих періодичних видань в області 30 видається мовами національних меншин [9].

Проблеми міжкультурної комунікації в поліетнічному інформаційному просторі (на прикладі аналізованого регіону) доводять, що шлях до демократичного життєстрою має супроводжуватися насамперед якісною зміною властивостей організаційних структур: від притаманної тоталітарному суспільству ієрархічної організації через конкуруючу й індивідуалістську до організації консолідуючого типу в демократичному суспільстві [2, с. 12].

Проблема полікультурності та поліетнічності є надзвичайно актуальною й для багатонаціонального регіону України – Закарпаття. Із 668 шкіл регіону у 118 навчаються мовами нацменшин. У тому числі – 66 з угорською, 12 – румунською, 1 – українсько-словацькою, 31 – з українською та угорською, 2 – українською і румунською мовами та ін. Для не чисельних меншин відкрито недільні школи з ромською, єврейською, польською мовами навчання. Мережа навчальних закладів постійно удосконалюється та розбудовується. З огляду на це, одним із пріоритетних завдань місцевих органів влади є подальше зміцнення історично-традиційної атмосфери міжетнічної злагоди, толерантності співжиття та високого рівня взаєморозуміння між представниками різних національних груп, конкретне вирішення їхніх запитів щодо збереження національної ідентичності [7].

У наш час у країні склалася ситуація, коли велика кількість внутрішньо переміщених осіб понукає шукати дієві інструменти для адаптації та соціалізації в регіонах України. Надзвичайно актуальними є сьогодні розвиток громадянської освіти й системна цілеспрямована робота з об'єднання країни, розвитку міжрегіональних зв'язків, інтеграційних процесів і співпраці [3, с. 2].

Проблема організації соціокультурного життя в міжкультурному середовищі є однією з найактуальніших для сучасного людства, причому такою, що стосується існування різних цивілізацій, країн, етнічних і соціальних груп і, врешті-решт, кожної окремої особистості. Умови сьогодення в якості основних вимог до сучасного вчителя визначають знання засад полікультурної освіти, як-от: формування вміння і готовність жити в поліетнічному середовищі, розвиток культури міжнаціонального спілкування,

розвиток особистості як суб'єкта своєї національної культури, розвиток здатності протистояти расизму, збереження різноманіття культурних цінностей тощо [4, с. 153]. Особистість вчителя при такому підході є носієм і провідником ідеї міжкультурності, яка не зможе результативно здійснювати педагогічну діяльність у складних соціокультурних умовах без належної підготовки [5, с. 277]. Саме майбутнім учителям особливо важливо «вміти працювати з різними в культурному відношенні людьми, правильно розуміти людську відмінність, бути толерантними до інших, уміти підтверджувати своїми особистими справами і словами культурний плюралізм у суспільстві» [10, с. 85].

Підготовка вчителя, готового до взаємодії з представниками інших культур, обміну культурними цінностями, трансляції смислів культури, є пріоритетним завданням вищої освіти, а його розв'язання сприяє ефективній організації простору міжкультурної взаємодії в Закарпатті.

Українським школам, де спільно навчаються представники різних народів з різною національною культурою, різноманітними національними звичаями, психологічним укладом і менталітетом, властивий поліетнічний характер, що пояснює значимість проблем пов'язаних з подоланням деяких особливостей і складностей, зумовлених взаємовідносинами учасників освітнього процесу. Саме від вчителя, його особистісних характеристик залежить реалізація навчальних планів, якість освітніх послуг, виховання учнів. Оскільки культура стає джерелом духовності тільки в руках духовної людини, основним завданням вітчизняної освіти є ґрунтовна полікультурна підготовка вчителів відповідальних за формування у молодого покоління інтересу до інших культур і толерантного ставлення до представників інших національностей [1, с. 361].

Окреслимо необхідні принципи створення міжкультурного простору школи в Закарпатті: гуманізму і демократизму, що передбачає рівноправність, відкритість до сприйняття гуманістичних, міжкультурних цінностей, прагнення до взаєморозуміння, поваги до прав людини – представника

національних меншин; наступності і безперервності, що визначає процес формування міжкультурного діалогу як єдиного багатостадійного освітнього процесу, що починається у дошкільному віці, розвивається в молодшому шкільному віці й триває впродовж усього життя людини; культуровідповідності, що визначає органічну єдність міжкультурного виховання з історією та культурою представників національних меншин, їх мовою, народними традиціями і звичаями, що забезпечують духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь тощо.

Важливо створити позитивний характер взаємовідносин між учнями, представниками різних культурних груп, особливо між культурною більшістю та культурною меншістю. Слід ознайомлювати школярів із прикладами успішної взаємодії з національними культурами, громадами, які формують спільну культурну спадщину українського суспільства. Важливо в цьому процесі не демонструвати переваги однієї культури над іншою, а пізнавати культуру й традиції різних народів у єдиній парадигмі, акцентуючи на позитивному взаємовпливі й подібності між ними. Такий підхід є особливо актуальним для української педагогіки на тлі мовного, етнічного, релігійного та регіонального розмаїття суспільства.

У закладі вищої освіти важливо сформувати педагога як особистість, яка є носієм і оберегом національної культури, духовних цінностей. Культурологічна спрямованість є важливою властивістю особистості вчителя і визначає його світоглядні позиції, творчий потенціал, систему цінностей, переконань, смаків, ціннісно-емоційне ставлення до себе, до колег, до науки, предмет якої він викладає, до культурно-духовних надбань, образу життя тощо [6, с. 1].

Література:

1. Білак М. В. Вплив поліетнічного середовища Закарпаття на розвиток полікультурної компетентності вчителя іноземних мов // *Молодий вчений*. 2017. № 1 (41). С. 361–364.

2. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення) : моногр. Київ : Либідь, 2001. 334 с.
3. Комплект навчальних програм наскрізного інтегрованого курсу за вибором «Культура добросусідства» / розробл. колективом авторів під кер. М. А. Араджионі ; Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. Київ, 2018. 313 с.
4. Молнар Т. І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до полікультурного виховання учнів // Наука та освіта: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі : зб. тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Мукачево, 19-20 травня 2016) / ред. кол. : Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. С. 153–155.
5. Молнар Т. І. Формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах : зб. тез доповідей II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Мукачево, 07 листопада 2019 р.). Мукачево : МДУ, 2019. С. 277–279.
6. Молнар Т. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до реалізації мовно-літературної змістової лінії державного стандарту // Перспективи і пріоритети педагогічної освіти в епоху соціальних викликів : монографія / Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець та ін. ; за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець. Мукачево : Ред.-вид. центр МДУ, 2021.
7. Національні меншини Закарпаття: цифри і факти. – URL: <http://zakarpattia.net.ua/News/64717> (дата звернення: 25.10.2025).
8. Палько Т. В., Іваць О. М. Особливості забезпечення освітньо-мовних потреб національних меншин Закарпаття // Науково-методичний журнал «Освіта Закарпаття». 2013. № 18. С. 24–29.
9. Перелік засобів масової інформації, зареєстрованих в Закарпатській області станом на 15.06.2007 р. – URL: <http://www.carpathia.gov.ua/ua/163.htm> (дата звернення: 25.10.2025).

10. Семікін М. Крос-культурна грамотність сучасного педагога: методологічний аспект // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2013. № 2 (11). С. 84–91.

Бондаренко Марія

Науковий керівник: доктор філософії Кривда Л. Р.

Міжнародний університет

ВІД МЕМІВ ДО ПОВСЯКДЕННЯ: МОВА СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО ПІДЛІТКА

Сьогодні мова німецького підлітка формується на перетині цифрових платформ, мережових практик і повсякденного спілкування. Молодіжний сленг уже не просто «мода на слова» – це спосіб позначити свою приналежність, висловити емоцію або критичне ставлення до суспільства, а інколи й протест проти мовних стереотипів попередніх поколінь [3]. Такі висновки базуються на аналізі матеріалів відеохостингів і дослідженнях, присвячених мовній картині світу молоді.

Відеоплатформи, передусім YouTube, виконують роль каталізатора мовних змін: блогери експериментують із лексикою, а їхні підписники підхоплюють нові одиниці й тестують їх у коментарях і щоденних діалогах. Завдяки цьому такі вирази, як *cringe*, *lost* або *ehrenmann*, дуже швидко виходять з рамок інтернет-слову і переходять у усне мовлення підлітків [3; 6]. У парадигмі інтернет-комунікації слова починають виконувати не лише номінативну функцію, а й служать маркерами ставлення й настрою.

Процес метафоризації відіграє у цьому ключову роль: підлітки активно переносують значення відомих слів на нові предмети або явища, надаючи їм яскравого експресивного відтінку. Такі метафоричні переноси дозволяють виразити іронію, сарказм або захоплення, водночас формуючи оригінальні номінації для опису людей, зовнішності чи поведінки [5]. У результаті метафоричні основи стають продуктивними джерелами для подальшого словотвору в молодіжному середовищі.